

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 23.11.2009
COM(2009)639 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κύρια μηνύματα της έκθεσης του 2009 για την απασχόληση στην Ευρώπη

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κύρια μηνύματα της έκθεσης του 2009 για την απασχόληση στην Ευρώπη

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρωτοφανής κρίση στις παγκόσμιες χρηματιστηριακές αγορές, που επιδεινώθηκε πέρσι το φθινόπωρο, έχει οδηγήσει στη **χειρότερη ύφεση μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο**, με επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και όλο και μεγαλύτερο αντίκτυπο στις αγορές εργασίας της ΕΕ. Μετά από αρκετά έτη σχετικά υψηλής οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας (9,7 εκατ. νέες θέσεις εργασίας μόνο κατά την περίοδο 2005-2008) που ώθησαν τα επίπεδα απασχόλησης της Ευρώπης σε ιστορικά ύψη, η παγκόσμια κρίση πλήττει επιχειρήσεις, θέσεις εργασίας και νοικοκυριά και επηρεάζει όλο και περισσότερο τα μέσα διαβίωσης και τις προοπτικές των πολιτών της ΕΕ. Η ξαφνική ανατροπή της ανάπτυξης της απασχόλησης έχει δημιουργήσει **νέες προκλήσεις για τον πολιτικό σχεδιασμό**. Δεδομένου ότι η ανεργία συνεχίζει να αυξάνεται, το βάρος έχει δοθεί στον περιορισμό του κοινωνικού αντίκτυπου και στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την υποστήριξη της ταχείας επιστροφής στην εργασία μόλις ανακάμψει η οικονομική δραστηριότητα.

Αντιδρώντας συντονισμένα, η ΕΕ έλαβε σημαντικά μέτρα για να αντιμετωπίσει τον αντίκτυπο της κρίσης. Το περασμένο φθινόπωρο η ΕΕ έλαβε τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέψει την κατάρρευση των χρηματιστηριακών αγορών και για να δώσει μια ευρεία απάντηση στην κρίση. Το Δεκέμβριο του 2008, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικύρωσε το ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας (European Economic Recovery Plan - EERP)¹, με σκοπό τον περιορισμό των επιπτώσεων της ύφεσης και, κατά την εαρινή σύνοδο του 2009, καθόρισε τις ακόλουθες βασικές προτεραιότητες για τις πολιτικές απασχόλησης:

- διατήρηση της απασχόλησης, δημιουργία θέσεων εργασίας και προώθηση της κινητικότητας
- αναβάθμιση των δεξιοτήτων και αντιστοίχισή τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας

Αξιοποιώντας τις κοινές αυτές προσπάθειες και την έκτακτη σύνοδο κορυφής για την απασχόληση που πραγματοποιήθηκε στις 7 Μαΐου 2009, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Ιούνιο την ανακοίνωσή της με τίτλο «Κοινή δέσμευση για την απασχόληση», με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών της, καθώς και μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, όσον αφορά τις τρεις βασικές προτεραιότητες με εστίαση σε **συγκεκριμένες ενέργειες και με τη στήριξη όλων των διαθέσιμων κοινοτικών μέσων και ειδικότερα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ταμείου Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση**.

---

¹ COM(2008) 800.

Το νέο οικονομικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε με την παγκόσμια κρίση ανέδειξε την ανάγκη όχι μόνο για πιο εκτεταμένη επικαιροποιημένη παρακολούθηση και ανάλυση της κατάστασης της αγοράς εργασίας, η οποία έχει καλυφθεί εν μέρει από τη δημοσίευση νέας μηνιαίας έκθεσης παρακολούθησης από την Επιτροπή², αλλά και για περαιτέρω διερεύνηση των τρόπων **περιορισμού του αρνητικού αντίκτυπου της κρίσης στις αγορές εργασίας και καλύτερης προσαρμογής τους, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στην ανάκαμψη**, όταν αυτή επέλθει, και να προετοιμαστούν έναντι μελλοντικών κρίσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο, η τωρινή, πλέον 21η έκδοση της ετήσιας έκθεσης για την *Απασχόληση στην Ευρώπη* εστιάζεται σε δύο θέματα που είναι κρίσιμα (αν και, σίγουρα, όχι εξαντλητικά) στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης δημόσιας συζήτησης σχετικά με τους προσανατολισμούς της μελλοντικής ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση – **τη δυναμική των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας και τις επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος στις επιδόσεις της αγοράς εργασίας**.

Η ανάλυση των ροών των αγορών εργασίας αποκτά ζωτική σημασία σε περιόδους κρίσης για να καταστεί δυνατή η έγκαιρη πολιτική απάντηση, ιδίως με μέτρα για την **ενθάρρυνση της επανένταξης στην απασχόληση και τον περιορισμό των επιπτώσεων της μακροχρόνιας ανεργίας**, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε μόνιμες απώλειες στον κλάδο της πρόνοιας που συνδέονται με την επιδείνωση της κατάστασης των ανθρώπινων πόρων. Συνεπώς, η πρόληψη των χειρίστων σεναρίων από αυτήν την άποψη δεν αποτελεί μόνο προϋπόθεση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της τωρινής κρίσης, αλλά και ακρογωνιαίο λίθο για την οικοδόμηση μιας διαρθρωτικά υγιούς και διεθνώς ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής οικονομίας για το μέλλον.

Παράλληλα, η μεταστροφή προς μια ανταγωνιστική οικονομία με χαμηλή χρήση ορυκτών καυσίμων, βασισμένη στη γνώση, έχει αναχθεί σε επείγουσα προτεραιότητα που απαιτεί άμεση δράση. Το **πεδίο για τη δημιουργία νέων «πράσινων θέσεων εργασίας»³ και για το «πρασίνισμα» των υφιστάμενων θέσεων εργασίας στην Ευρώπη είναι σημαντικό και καλύπτει όλες τις κατηγορίες εργαζομένων**. Ωστόσο, προκειμένου να αξιοποιηθούν ολοκληρωμένα οι εν λόγω ευκαιρίες, πρέπει να θεσπιστούν αποτελεσματικές πολιτικές, με βάση την ολοκληρωμένη κατανόηση των κύριων τάσεων που διέπουν τόσο την προσαρμογή στις επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος, όσο και τον περιορισμό τους.

2. ΚΥΡΙΕΣ ΤΑΣΕΙΣ, ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η κρίση πλήττει τις αγορές εργασίας της ΕΕ, ανατρέποντας σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη της απασχόλησης που έχει επιτευχθεί από το 2000

Η τωρινή ύφεση αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά τις αγορές εργασίας της ΕΕ και να οδηγήσει σε ουσιαστικές αυξήσεις της ανεργίας, παρά το γεγονός ότι σε ορισμένα κράτη μέλη οι απώλειες θέσεων εργασίας έχουν μέχρι στιγμής περιοριστεί χάρη στην εφαρμογή διευθετήσεων όπως το συντομότερο ωράριο εργασίας ή η προσωρινή μερική ανεργία⁴.

² Δημοσιεύεται στο δικτυακό τόπο της ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ισότητας Ευκαιριών στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=120&langId=en>

³ Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα προβλήματα ορισμού των «πράσινων θέσεων εργασίας», τα οποία αναλύονται λεπτομερέστερα στο πλαίσιο της έκθεσης.

⁴ Για παρόμοιες παρατηρήσεις, βλ. επίσης π.χ. «Labour market and wage developments in 2008», European Economy 8/2009.

Ωστόσο, αν και οι αγορές εργασίας έχουν αποδειχθεί αρκετά ανθεκτικές, η Ευρώπη εξακολουθεί να προβλέπεται ότι θα χάσει περισσότερες από επτά εκατ. θέσεις εργασίας το 2009-10 και ότι η ανεργία θα μπορούσε να υπερβεί το 10% μέχρι το 2010⁵. Πράγματι, καθώς η απασχόληση αντιδρά με κάποια καθυστέρηση στην οικονομική συγκυρία, οι συνθήκες της αγοράς εργασίας θα εξακολουθήσουν να επιδεινώνονται για αρκετό διάστημα ακόμα και μετά την έναρξη της ανάκαμψης της οικονομίας.

Όλα αυτά τα στοιχεία δυσχεραίνουν σημαντικά την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας για το 2010. Από τότε που τέθηκε σε εφαρμογή η στρατηγική της Λισαβόνας, έχει σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος στο πλαίσιο της πολιτικής για την απασχόληση – το συνολικό ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε κατά σχεδόν τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες και ανήλθε σε 65,9% το 2008, ενώ τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών και των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας αυξήθηκαν επίσης σημαντικά και ανήλθαν σε 59,1% και 45,6% αντίστοιχα το 2008⁶. Δυστυχώς, η τωρινή οικονομική ύφεση προβλέπεται να ανατρέψει σε μεγάλο βαθμό την εν λόγω ανάπτυξη⁷, με αποτέλεσμα ποσοστά ανεργίας που απομακρύνονται από τους αντίστοιχους στόχους για το διάστημα μεταξύ 2008 και 2010.

Η τωρινή κρίση χαρακτηρίζεται από σοβαρότερες επιπτώσεις σε ορισμένες ομάδες εργαζομένων σε σχέση με άλλες. Συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου ή με σύμβαση προσωρινής απασχόλησης έχουν υποστεί το πλήγμα της συρρίκνωσης της απασχόλησης, ενώ η ανεργία μεταξύ των νέων έχει ανέλθει σε νέα ιστορικά ύψη κατά τους τελευταίους μήνες. Οι εν λόγω τάσεις επισημαίνουν την ανάγκη για εντατικοποίηση της δράσης ώστε να αντιμετωπιστεί η ανεργία των νέων και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας.

Οι αγορές εργασίας της ΕΕ χαρακτηρίζονται από αυξημένο δυναμισμό που μαρτυρεί διαρθρωτικές βελτιώσεις...

Οι αγορές εργασίας της ΕΕ επέδειξαν μεγάλο δυναμισμό τα τελευταία έτη. Κατά την περίοδο μεταξύ 2002 και 2007, ο μέσος ετήσιος κύκλος κίνησης εργαζομένων⁸ ανήλθε σε 22%, γεγονός το οποίο καταδεικνύει ότι **κάθε χρόνο αλλάζει θέση εργασίας το ένα πέμπτο έως το ένα τέταρτο όλων των Ευρωπαίων εργαζομένων.**

Η εν λόγω δυναμική των αγορών εργασίας δεν περιορίζεται μόνον σε χώρες που συνήθως θεωρούνται «ευέλικτες», όπως το ΗΒ ή η Δανία, αλλά αφορά όλα τα κράτη μέλη, μολονότι ο ετήσιος κύκλος κίνησης εργαζομένων, σε σχέση με το συνολικό ποσοστό απασχόλησης, κυμαίνεται από 14% στην Ελλάδα και 16% στη Σουηδία μέχρι 25 και 30% στο ΗΒ, τη Φινλανδία, την Ισπανία και τη Δανία.

Το μέγεθος του κύκλου κίνησης εργαζομένων ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των διάφορων ομάδων εργαζομένων. Οι ροές τείνουν να είναι αρκετά υψηλότερες για τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες (διαφορά πέντε ποσοστιαίων μονάδων σε συνολικό επίπεδο ΕΕ) με λίγες

⁵ Οικονομικές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, φθινόπωρο 2009, European Economy 10/2009.

⁶ Μολονότι πρέπει να αναγνωρισθεί ότι παράλληλα με την εν λόγω πρόοδο σημειώθηκαν συχνά υψηλά ποσοστά εργαζομένων σε επισφαλείς θέσεις εργασίας και διατηρούμενα επίπεδα φτώχειας στην εργασία.

⁷ Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι βελτιώσεις από το 2000 ήταν ως επί το πλείστον διαρθρωτικές, ενώ η πρόσφατη επιδείνωση είναι, σε ορισμένο βαθμό, κυκλική.

⁸ Με τον κύκλο κίνησης εργαζομένων υπολογίζεται ο αριθμός των εργαζομένων που είτε αλλάζουν επαγγελματικό καθεστώς είτε μετακινούνται από μια θέση εργασίας σε άλλη.

μόνον εξαιρέσεις (Εσθονία, Πολωνία και Σουηδία). Τα ποσοστά κίνησης των εργαζομένων νεαρής ηλικίας (15 έως 24 ετών) ανέρχονται σε περίπου 70% του σχετικού ποσοστού απασχόλησης και είναι πολύ υψηλότερα από αυτά των εργαζομένων πλέον παραγωγικής ηλικίας και μεγαλύτερης ηλικίας. Παράλληλα, τα ποσοστά κύκλου κίνησης εργαζομένων τείνουν να μειώνονται ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης, αλλά σε διαφορετικό βαθμό στα διάφορα κράτη μέλη.

Οι τομεακές διαφορές καλύπτουν πολύ μεγαλύτερο μερίδιο της συνολικής διακύμανσης των ποσοστών προσλήψεων στην ΕΕ σε σχέση με διαφορές μεταξύ των χωρών ή με τις επιπτώσεις του οικονομικού κύκλου, πράγμα το οποίο δείχνει τη σημασία που διαδραματίζουν στη δυναμική του εργατικού δυναμικού τομεακοί παράγοντες που αφορούν την τεχνολογία, την οργάνωση και τη ζήτηση.

Η άντληση τελικών συμπερασμάτων για τα επιθυμητά ή τα «βέλτιστα» επίπεδα του κύκλου κίνησης εργαζομένων αποτελεί δύσκολο εγχείρημα. Ενώ οι αυστηρότεροι θεσμικοί φορείς της αγοράς εργασίας τείνουν να δημιουργούν εμπόδια στην ανακατανομή του εργατικού δυναμικού από τις φθίνουσες στις αναπτυσσόμενες δραστηριότητες, ο υψηλός κύκλος κίνησης των εργαζομένων μπορεί επίσης να συνδεθεί με τις δαπάνες πρόνοιας, όπως η υψηλή ανεργία τριβής, οι δαπάνες αντιστοίχισης προσφοράς και ζήτησης εργασίας, η απώλεια συγκεκριμένων ανθρώπινων πόρων, καθώς και οι πιθανές υψηλότερες δαπάνες για τα επιδόματα ανεργίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία για τον κύκλο κίνησης των εργαζομένων, το μερίδιο των ανέργων δεν είναι στατικό, καθώς επηρεάζεται από μεγάλες εισροές και εκροές. Κατά μέσον όρο **κατά την περίοδο 2002-2007, σχεδόν το ένα τρίτο των ανέργων, καθώς και περίπου το 10% των μη ενεργών ατόμων, βρήκαν θέση εργασίας εντός ενός έτους.** Ωστόσο, τα εν λόγω ποσοστά μετάβασης από την ανεργία στην απασχόληση κυμαίνονται μεταξύ 40% ή περισσότερο στο ΗΒ, την Ισπανία, την Πορτογαλία και τις Κάτω Χώρες και 25% ή λιγότερο στη Γερμανία, την Ελλάδα, την Πολωνία και το Βέλγιο, ενώ τα ποσοστά μετάβασης από την ανεργία στην απασχόληση κυμαίνονται από 15% ή περισσότερο στη Σουηδία, το ΗΒ και τη Δανία σε 3 και 4,5% στην Ελλάδα και στην Ιταλία.

Η συνεχιζόμενη αύξηση των στοιχείων των τάσεων στο πλαίσιο των ποσοστών μετάβασης αφενός από την ανεργία στην απασχόληση και αφετέρου από την ανεργία στην απασχόληση (που θεωρούνται ως οι «θετικές» μεταβάσεις της αγοράς εργασίας) διαπιστώνεται από το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1990 στην ΕΕ, **γεγονός που καταδεικνύει θεμελιώδεις διαρθρωτικές βελτιώσεις στις αγορές εργασίας μας κατά την εν λόγω περίοδο⁹.**

Σε ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά των εργαζομένων, τα ποσοστά μετάβασης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) από την ανεργία στην απασχόληση είναι μικρότερα από το ένα τρίτο των ποσοστών των εργαζομένων πλέον παραγωγικής ηλικίας (24-54 ετών). Επίσης, οι άνεργοι ή οι μη ενεργοί με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης έχουν πολύ υψηλότερες πιθανότητες επανένταξης στην απασχόληση (σε σχέση με τις ομάδες ατόμων χαμηλής και μεσαίας ειδίκευσης).

...αλλά η μακροχρόνια ανεργία εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα

---

⁹ Αυτό επιβεβαιώνεται επίσης από τις εξελίξεις όσον αφορά τις «κακές» μεταβάσεις (ή καθαρές μεταβάσεις).

Παρά το γεγονός ότι το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στην ΕΕ άρχισε να μειώνεται από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η μακροχρόνια ανεργία και η διάρκειά της παραμένει πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Στην Ευρώπη, κατά μέσο όρο κατά την περίοδο 2005-2007 **σχεδόν το 45% του συνόλου των περιόδων ανεργίας σε εξέλιξη διήρκεσε περισσότερο από ένα έτος**, σε σχέση με ποσοστό μόλις 10% στις ΗΠΑ, πράγμα που δημιουργεί ανησυχίες ως προς την ισοτιμία, αφενός, και την αποτελεσματικότητα, αφετέρου.

Η διαφορά μεταξύ των φύλων όσον αφορά τη μέση διάρκεια της ανεργίας είναι πολύ μικρή ανά την ΕΕ (12 μήνες για τις γυναίκες έναντι 11,7 για τους άνδρες). Ωστόσο, η διάρκεια της ανεργίας τείνει να αυξάνεται με την ηλικία και να μειώνεται με το επίπεδο της εκπαίδευσης (12,3 μήνες για τους ανέργους με χαμηλή ειδίκευση, σε σύγκριση με 8,1 μήνες για τους ανέργους με υψηλότερη ειδίκευση).

Η ύφεση έχει επίσης φέρει στην επιφάνεια αρκετά **ζητήματα σχετικά με την ορθή μέτρηση της ανεργίας**, συγκεκριμένα την ανεπαρκή πρακτική να βασιζόμαστε αποκλειστικά στο ποσοστό ανεργίας ως δείκτη για τη διαμόρφωση των στόχων πολιτικής.

Παρά το γεγονός ότι απαιτείται περαιτέρω έρευνα, τα προκαταρκτικά αποτελέσματα δείχνουν ότι οι συνήθεις στατιστικές για τη διάρκεια της ανεργίας βάσει μη ολοκληρωμένων περιόδων (δηλ. περιόδων που συνεχίζονται κατά τη χρονική στιγμή της παρακολούθησης) τείνουν να παραβλέπουν πολλές σύντομες περιόδους ανεργίας που σημειώνονται ανάμεσα σε περιόδους παρατήρησης, με αποτέλεσμα την υπερεκτίμηση της μέσης διάρκειας των ολοκληρωμένων περιόδων. Στην ΕΕ κατά την περίοδο 2005-2008, η μέση διάρκεια των ολοκληρωμένων περιόδων ανεργίας ήταν σχεδόν η μισή σε σχέση με τη μέτρηση βάσει μη ολοκληρωμένων περιόδων, δηλ. την επίσημη στατιστική.

Παρά το γεγονός ότι η μέτρηση βάσει ολοκληρωμένων περιόδων θα ήταν καταλληλότερη για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της ανεργίας στην πρόνοια, η συνήθης στατιστική της διάρκειας της ανεργίας διαθέτει ορισμένα πρακτικά πλεονεκτήματα σε ό,τι αφορά την αμεσότητα, τη διαφάνεια, τη διαθεσιμότητα των στοιχείων και την ευκολία του υπολογισμού, στοιχεία τα οποία αιτιολογούν τη συνεχιζόμενη χρήση της, παρά τις πιθανές μεροληψίες.

Επιπλέον, για την αξιολόγηση αρκετών πτυχών που αφορούν τη διάρκεια της ανεργίας, όπως η σχέση της με τον αριθμό των περιόδων ανεργίας, πρέπει να χρησιμοποιούνται διαχρονικά δεδομένα¹⁰. Τρεις συγκεκριμένες πτυχές συνδέονται με τη χρήση των διαχρονικών δεδομένων για τη μέτρηση της διάρκειας της ανεργίας. Πρώτον, η χρήση τους καθιστά δυνατή την πιο ολοκληρωμένη κάλυψη των συντομότερων περιόδων ανεργίας. Δεύτερον, επιτρέπουν τον υπολογισμό των εναλλακτικών δεικτών μακροχρόνιας ανεργίας, οι οποίοι είναι αξιόπιστοι ως προς τις σύντομες διακοπές της ανεργίας, όπως το μερίδιο των ανέργων που βρίσκονται στην κατηγορία αυτή για διάστημα 12 μηνών ή μεγαλύτερο, για ορισμένα έτη. Τρίτον, τα στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση πολλαπλών περιόδων ανεργίας, καθιστώντας δυνατή τη μέτρηση των στατιστικών για τη διάρκεια της ανεργίας ανά αριθμό περιόδων.

Οι παραπάνω προβληματισμοί επισημαίνουν σαφώς την ανάγκη για τον υπολογισμό διάφορων δεικτών της διάρκειας της ανεργίας, με αξιολόγηση των σχετικών πλεονεκτημάτων τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περιόδους σοβαρής ύφεσης που συνδέονται με σημαντική αύξηση της διάρκειας της ανεργίας, η οποία ενδέχεται να έχει σοβαρό αρνητικό

---

¹⁰ Από τις στατιστικές της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU SILC).

και μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στην απασχολησιμότητα των ατόμων που πλήττονται από αυτήν.

Στήριξη των θετικών μεταβάσεων στο πλαίσιο των αγορών εργασίας – ζωτική η σημασία τους για τη μείωση της διάρκειας της ανεργίας και τη διατήρηση της απασχολησιμότητας

Οι πιθανότητες της εξόδου από την ανεργία μειώνονται με την αύξηση της διάρκειάς της («αρνητική εξάρτηση διάρκειας»)¹¹, εν μέρει λόγω του γεγονότος ότι η απασχολησιμότητα τείνει να μειώνεται όσο μεγαλώνει το διάστημα που τα άτομα είναι εκτός της αγοράς εργασίας. Συνεπώς, η αύξηση στη διάρκεια της ανεργίας μετά από πτωτική τάση της οικονομικής δραστηριότητας ενδέχεται να παγιωθεί, **με την μετατροπή ενός κυκλικού προβλήματος σε διαρθρωτικό**. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αποτελεσματικές αντιδράσεις πολιτικής ενδέχεται να συνεπάγονται, μεταξύ άλλων, την καλύτερη εστίαση των δαπανών των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας στα άτομα που αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο κίνδυνο να παραμείνουν άνεργοι για μεγάλες περιόδους ή να γίνουν μη ενεργοί, συν τοις άλλοις, με τη χρήση τεχνικών ανάλυσης χαρακτηριστικών («profiling»)¹². Μέσω των σχετικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, η εν λόγω επένδυση μπορεί να στηρίζει τα άτομα που αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο κίνδυνο ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες βασικές ικανότητες και δεξιότητες για επιτυχημένη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

Μια απλή οικονομετρική ανάλυση με σύγκριση μεταξύ των χωρών για τον αντίκτυπο των διαφόρων ειδών πολιτικών στη συχνότητα της μακροχρόνιας ανεργίας, όπως επισημαίνεται στην έκθεση, καταδεικνύει ότι οι **αυστηρές νομοθετικές διατάξεις για την προστασία της απασχόλησης τείνουν να συμβάλλουν στην αύξηση της μακροχρόνιας ανεργίας, ενώ οι δαπάνες για πολιτικές της αγοράς εργασίας τείνουν να συμβάλλουν στη μείωσή της**¹³.

Οι αρχές της ευελιξίας με ασφάλεια επικεντρώνονται στην προστασία και την **στήριξη των εργαζομένων ώστε να προβούν σε «καλές» μεταβάσεις στην αγορά εργασίας** και όχι τόσο να διατηρήσουν συγκεκριμένες θέσεις εργασίας. Τα οικονομετρικά αποτελέσματα παρέχουν ευρεία υποστήριξη στην εν λόγω προσέγγιση, με τη συγκεκριμένη προοπτική της μείωσης της μακροχρόνιας ανεργίας.

Οι πολιτικές χαμηλής χρήσης ορυκτών καυσίμων θα αποτελέσουν σημαντική κινητήρια δύναμη για την αλλαγή των δομών απασχόλησης της ΕΕ

---

¹¹ Ωστόσο, μετά τον έλεγχο των ατομικών χαρακτηριστικών, η έκταση του εν λόγω φαινομένου φαίνεται μάλλον περιορισμένη.

¹² Τα άτομα που υποβλήθηκαν σε ανάλυση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών είναι αυτά που αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο κίνδυνο να γίνουν μακροχρόνια άνεργοι, και αναφέρονται στο πλαίσιο διάφορων ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας.

¹³ Η εν λόγω ανάλυση δεν επισημαίνει ουσιαστικές επιπτώσεις, στη μακροχρόνια ανεργία, των κινήτρων που συνδέονται με τα συστήματα φόρων-παροχών.

Οι προσπάθειες στο πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ¹⁴, οι οποίες επικεντρώνονται στη μετάβαση προς μια ανταγωνιστική οικονομία του μέλλοντος με χαμηλή χρήση ορυκτών καυσίμων, βασισμένη στη γνώση, θα εξελιχθούν σε κινητήριες δυνάμεις από την προοπτική της αγοράς εργασίας. Οι εν λόγω κινητήριες δυνάμεις θα έχουν αντίκτυπο στη διάρθρωση της οικονομίας καθώς θα επηρεάσουν τον τρόπο παραγωγής, εισαγωγής και εξαγωγής των αγαθών και των υπηρεσιών, καθώς και την επιλογή τους, και καθώς θα επηρεάσουν επίσης τη ζήτηση των αγαθών και των υπηρεσιών μέσω της επίδρασής τους στη συμπεριφορά των καταναλωτών, των εργαζομένων και των εργοδοτών, καθώς και των δημόσιων αρχών.

Οι βασικές διαρθρωτικές αλλαγές θα αφορούν την ανακατανομή των εργαζομένων και θα έχουν ποικίλες επιδράσεις στους διάφορους οικονομικούς τομείς, τα είδη δεξιοτήτων και τις περιφέρειες. Συνολικά, ωστόσο, ο αντίκτυπος στο συνολικό επίπεδο απασχόλησης αναμένεται να είναι περιορισμένος και, ενδεχομένως, ελαφρά θετικός (τουλάχιστον μακροπρόθεσμα, με την προϋπόθεση ότι εφαρμόζονται οι κατάλληλες πολιτικές).

Αυτό θα διαπιστωθεί σε μεγαλύτερο βαθμό με τις αλλαγές στην **τομεακή σύνθεση της απασχόλησης**. Θα δημιουργηθούν νέες πράσινες θέσεις εργασίας, θα «πρασινίσουν» υπάρχουσες θέσεις εργασίας και θα χαθούν άλλες. Επιπλέον, η οικονομία θα πληγεί από έμμεσες επιπτώσεις που θα επηρεάσουν την απασχόληση πλήττοντας τις τιμές, τις αμοιβές και το εισόδημα.

Οι επιπτώσεις στην απασχόληση δεν θα είναι όλες μόνιμες καθώς, π.χ., οι εντάσεις εργασίας στην παραγωγή νέων προϊόντων και στις νέες παραγωγικές διαδικασίες θα μειωθούν με την ωρίμαση των τεχνολογιών, ενώ ένα σημαντικό μέρος των κερδών της απασχόλησης θα απολεσθούν μόλις ολοκληρωθεί η παραγωγή και η εγκατάσταση νέων υποδομών. Από την άλλη πλευρά, οι ανταγωνιστικές αγορές πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να καινοτομούν και να επενδύουν σε νέες τεχνολογίες και παραγωγικές διαδικασίες, συνεχίζοντας με αυτόν τον τρόπο να διατηρούν υπάρχουσες θέσεις εργασίας και να δημιουργούν νέες που σχετίζονται με την παραγωγή και την εγκατάσταση νέων υποδομών.

Η μετάβαση προς μια οικονομία με χαμηλή χρήση ορυκτών καυσίμων, βασισμένη στη γνώση, μπορεί να **ευνοήσει την απασχόληση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης** τουλάχιστον αρχικά. Σε ένα πρώτο στάδιο, οι εργαζόμενοι υψηλής ειδίκευσης θα ωφεληθούν περισσότερο, καθώς η μετάβαση σε νέες δραστηριότητες προϋποθέτει την εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών για τις οποίες μόνον τα άτομα υψηλής ειδίκευσης διαθέτουν τα κατάλληλα τυπικά προσόντα, ενώ η εισαγωγή νέων «πράσινων» τεχνολογιών θα αυξήσει τη ζήτηση για τις σχετικές δεξιότητες και θα καταστήσει παρωχημένες άλλες δεξιότητες. Ωστόσο, με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών στο πλαίσιο της αγοράς, οι εργαζόμενοι χαμηλής ειδίκευσης θα μπορούν επίσης να καλύψουν τις εν λόγω θέσεις εργασίας, εφόσον λάβουν την κατάλληλη κατάρτιση.

---

¹⁴ Περιλαμβάνονται πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης, την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τη δέσμευση, αποθήκευση και επεξεργασία του CO² και άλλων επιβλαβών εκπομπών, τον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών υποδομών (συμπεριλαμβανομένων των μεταφορικών δικτύων και των δικτύων εφοδιασμού), την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής ευθύνης στα επιχειρηματικά μοντέλα, την προώθηση της φιλικής προς το περιβάλλον χρήσης της γης και της γεωργίας, καθώς και την δημιουργία συνθηκών που ευνοούν την έρευνα και την καινοτομία σε σχέση με το περιβάλλον.

Οι επιδράσεις της μετάβασης στην απασχόληση θα περιλαμβάνουν επίσης μια περιφερειακή διάσταση, πράγμα που αντικατοπτρίζει τα διαφορετικά σημεία εκκίνησης όσον αφορά τις περιφερειακές κλιματικές συνθήκες, τα χαρακτηριστικά της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τοπικών αγορών εργασίας.

Απάντηση της πολιτικής για την αγορά εργασίας στην αλλαγή του κλίματος: μεταβάσεις υποστήριξης, εστίαση στις δεξιότητες, κοινωνικός διάλογος

Ενόψει των αναμενόμενων διαθρωτικών οικονομικών αλλαγών, διαφαίνονται δυναμικές προοπτικές για την προώθηση πολιτικών για την αγορά εργασίας που θα διευκολύνουν τις μεταβάσεις, ώστε οι εργαζόμενοι να ενθαρρυνθούν και να στηριχθούν για να αποδεχθούν πειραματικές καινοτομίες στρεφόμενοι σε λιγότερο ρυπογόνους δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, **τα κατάλληλα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, εντός και εκτός των επιχειρήσεων, κρίνονται απαραίτητα για να αποφευχθούν τα κενά και οι ελλείψεις σε δεξιότητες.** Η πρωτοβουλία «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» έχει κινητοποιήσει τα κοινοτικά θεσμικά όργανα ώστε να προβλέψουν και να καλύψουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε δεξιότητες. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (2007 - 2013) έχει καταρτίσει προϋπολογισμό 13,5 δισ. ευρώ για μέτρα προσαρμοστικότητας υπέρ της εν λόγω δράσης. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να συμπληρώνονται από κατάλληλα μέτρα για την προώθηση του σχεδιασμού και της διαχείρισης της αναδιάρθρωσης κατά κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο, με τη συμμετοχή όλων των κύριων ενδιαφερομένων μερών. Προς αυτήν την κατεύθυνση, έχει ζωτική σημασία η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στην ενημέρωση και τις διαβουλεύσεις σύμφωνα με τις ισχύουσες οδηγίες της ΕΕ¹⁵. Πρέπει επίσης να δοθεί το κατάλληλο περιθώριο για κοινωνικές δαπάνες που διοχετεύονται για την υποστήριξη και τη διευκόλυνση της διαδικασίας μετάβασης με ενεργητικό τρόπο.

Προκειμένου να υποστηριχθεί η ανάπτυξη πολιτικών της αγοράς εργασίας που προωθούν τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας για όλους στο πλαίσιο μιας βιώσιμης οικονομίας, η περαιτέρω έρευνα πρέπει να επικεντρωθεί στην **ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ για την αξιολόγηση των επιδράσεων που έχει στην απασχόληση η μετάβαση σε μια οικονομία με χαμηλή χρήση ορυκτών καυσίμων, βασισμένη στη γνώση,** ενώ ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι διαρθρωτικές αλλαγές σε σχέση με την αλλαγή του κλίματος συντελούνται κατά τρόπο αποδοτικό και αποδεκτό, τόσο από οικονομική όσο και από κοινωνική προοπτική.

Η τωρινή οικονομική ύφεση δεν πρέπει να εμποδίσει την ταχύτητα και την κατεύθυνση της διαδικασίας μετάβασης, καθώς **η αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος και οι άλλες περιβαλλοντικές προκλήσεις αποτελούν σημαντική ευκαιρία για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.**

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η κρίση έχει ασκήσει σημαντική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ. Αν και οι επιπτώσεις στην αγορά εργασίας ήταν αρχικά μάλλον περιορισμένες – εν μέρει λόγω των συνηθισμένων καθυστερήσεων έξι ή περισσότερων μηνών προτού επηρεάσουν οι αλλαγές

---

¹⁵ Βλ., μεταξύ άλλων, την οδηγία 2002/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2002, περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, και οδηγία 2009/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009, για τη θέσπιση ευρωπαϊκού συμβουλίου εργαζομένων.

παραγωγής τα επίπεδα απασχόλησης, αλλά επίσης λόγω του γεγονότος ότι η ζήτηση εργασίας άρχισε να προσαρμόζεται μέσω των ευέλικτων διευθετήσεων εργασίας (π.χ. συντομότερο ωράριο εργασίας) και λιγότερο μέσω της μείωσης της απασχόλησης· ο αρνητικός αντίκτυπος έχει γίνει πιο αντιληπτός τα τελευταία τρίμηνα και αυτό αναμένεται να συνεχιστεί τους επόμενους μήνες. Οι πολιτικές για τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης και τον περιορισμό της απώλειας θέσεων εργασίας, κατ' αυτόν τον τρόπο, έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία, ιδίως μεσοπρόθεσμα, δεδομένου ότι οποιαδήποτε ανοδική τάση στην απασχόληση θα έπεται της ανάκαμψης της οικονομικής δραστηριότητας.

Η Ευρώπη δεν καλείται μόνο να αντιμετωπίσει την ύφεση, αλλά και να την μετατρέψει σε ευκαιρία για τη δημιουργία μιας πιο παραγωγικής, πιο καινοτόμου οικονομίας με υψηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων και χαμηλές εκπομπές άνθρακα· μιας οικονομίας με ανοικτές αγορές εργασίας που προωθούν την ένταξη και που προσφέρουν περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας για τις γυναίκες και τους άνδρες. Αυτό δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με μια μεμονωμένη προσπάθεια, αλλά μάλλον με μια συνεχή και καλά συντονισμένη διαδικασία, που θα περιλαμβάνει όχι μόνον τις διαρθρωτικές πολιτικές στην αγορά εργασίας, αλλά και τη δράση σε άλλους πολιτικούς τομείς της διαδικασίας της Λισαβόνας.

Οι ευρωπαϊκές αγορές εργασίας θα αλλάξουν ριζικά λόγω της κρίσης και της μετάβασης σε μια οικονομία με χαμηλή χρήση ορυκτών καυσίμων, βασισμένη στη γνώση, και οι εργαζόμενοι και οι επιχειρήσεις πρέπει να εξοπλιστούν με τα απαραίτητα μέσα και κίνητρα ώστε να **προσαρμοστούν επιτυχώς σε αυτές τις μεταβαλλόμενες καταστάσεις με τρόπους που ευνοούν την ένταξη, την ισοτιμία και την κοινωνική δικαιοσύνη**. Η ευελιξία με ασφάλεια, σε συνδυασμό με ολοκληρωμένες ενεργές πολιτικές ένταξης, παραμένει η σωστή προσέγγιση, τόσο για τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας όσο και για την εξασφάλιση μιας επιτυχημένης ανάκαμψης.

Η έκθεση «*Απασχόληση στην Ευρώπη το 2009*» δημοσιεύεται στην ακόλουθη ιστοσελίδα:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=119&langId=en>